

Bij deze tekst horen 13 vragen

'Iets nieuws kopen hoort bij de leukste dingen van mijn leven'

Dat vindt de helft van de grenzeloze generatie , de 15- tot 23-jarigen. Motivaction onderzoekt al 25 jaar de mentaliteit van Nederlanders.

De babyboomers lieten waarden als plichtsgevoel en soberheid achter zich. Hun (klein)kinderen willen weer grenzen, staat in een onderzoek van Motivaction.

1 'Ik kan geen huiswerk maken. Ik werk de hele avond.' Aldus havo 4- leerling Teun tegen leraar Nederlands Graa Boomsma. Teun, schreef Boomsma in het tijdschrift *De Groene Amsterdammer*, is oprecht verontwaardigd dat hij huiswerk opkrijgt op de avond dat hij moet werken. Hoe moet hij dan geld verdienen om zijn nieuwe iPod, merkkleding en drank te kunnen kopen?

Maar het wordt nog gekker. De volgende dag komt Teun aanzetten met een briefje van zijn ouders. Daarin staat dat hij zijn huiswerk niet heeft kunnen maken, omdat hij anders zijn baantje bij ... Boomsma heeft het briefje niet uitgelezen.

2 Het voorval staat niet op zichzelf. Jongeren zijn de laatste tien jaar in toenemende mate gefascineerd geraakt door uiterlijk, status, gemak, kicks en geld. Hedonisme en individualisme nemen toe, de belangstelling voor maatschappij en milieu neemt af. Tegelijkertijd zijn pubers en twintigers op zoek naar structuur en vaste waarden, maar zijn hun ouders niet in staat die te bieden. Waarden als verantwoordelijkheid en zelfbeheersing worden nauwelijks overgedragen. Sterker nog: omdat ze zelf jeugdig willen overkomen, omarmen ouders steeds vaker de mentaliteit van hun kinderen.

3 Dat schrijven de sociologen Frits Spangenberg en Martijn Lampert in het onlangs verschenen boek *De grenzeloze generatie*. Spangenberg, oprichter van onderzoeksbureau Motivaction, en Lampert, trendonderzoeker bij hetzelfde bureau, baseren hun analyse op vijftiengintig jaar mentaliteitsonderzoek en duizenden uren interviewmateriaal. Wat beweegt mensen? Dat is de vraag waar Motivaction in geïnteresseerd is (net als de bedrijven en overheidsinstellingen voor wie zij onderzoek doen).

4 Een opvallend resultaat in *De grenzeloze generatie* is dat jongeren zich steeds minder betrokken voelen bij het milieu. Op de stelling 'ik probeer milieubewust te leven' antwoordde 26 procent van de generatie 15- tot 23-jarigen instemmend. Tien jaar geleden zei 33 procent van dezelfde leeftijdscategorie nog 'ja'. 'Ik maak me zorgen over de schade die door mensen aan de aarde wordt toegebracht' leverde bij 58 procent bijval op. Dat was tien jaar geleden 78 procent.

5 Hoewel politici, opiniemakers en journalisten meer dan ooit hun best doen om milieubewustzijn en duurzaamheid op de agenda te zetten, lijkt de boodschap bij jongeren niet aan te komen. Hierbij moet worden aangetekend dat ook oudere generaties volgens de onderzoekers de laatste tien jaar wat minder milieubewust zijn geworden.

6 'Alleen een overwegend hoogopgeleide elite is aangestoken door de boodschap van Al Gore', zegt Spangenberg. 'En vergelijk je de verschillende generaties, dan zie je dat bij de huidige generatie pubers en begintwintigers de belangstelling het geringst is en het tempo waarmee die belangstelling afneemt, het grootst.'

7 Dan over de afnemende belangstelling voor de maatschappij. Van de ondervraagde jongeren reageerde 49 procent instemmend op de stelling 'ik voel me zeer betrokken bij wat er in de maatschappij gebeurt'. Tien jaar geleden was dat nog 65 procent. Tegelijk is geen generatie zo gefocust op uiterlijk, spanning, consumptie en vermaak: 50 procent van de jongeren stemt in met de stelling 'iets nieuws kopen vind ik een van de leukste dingen in mijn leven'. 51 procent voelt zich 'vooral gelukkig als ik geld kan uitgeven'. De generatie die in de periode 1971-1985 is geboren, is minder gefascineerd door uiterlijk, maar vertoont op dit gebied wel de grootste groei.

8 De onderzoekers zien deze uitkomsten als 'de opmars van de zelfgenoegzaamheid'. Directe behoeftebevrediging van jezelf en een zekere blindheid voor de behoeften van een ander zijn volgens hen typerend voor de jongste generatie. En in mindere mate ook voor de generatie voor hen: mensen die tussen 1971 en 1985 zijn geboren. Met andere woorden: de jeugd wordt met de dag asociale.

9 Hoe valt dit te verklaren? Volgens de onderzoekers is er nog nooit een generatie opgegroeid met zo veel vrijheid en zelfstandigheid. 'De school biedt jongeren steeds minder structuur. En bij ouders is gezag taboe geworden', zegt Spangenberg. 'Opvoeders zijn kinderen als onderhandelingspartners gaan beschouwen. Ze hechten groot belang aan wat kinderen zelf willen, ook als dat betekent dat ze thuis willen indrinken of besluiten een bijbaantje te nemen.'

10 De toegenomen zelfstandigheid van jongeren is volgens de auteurs het resultaat van een gestage verschuiving in het Nederlandse waardestelsel. Dat begon bij de babyboomers. Met de toegenomen individualisering en gestegen welvaart werden de mensen vanaf de jaren zestig meer op zichzelf gericht en materialistischer. Een deel van de babyboomers ruilde de waarden van hun ouders - bescheidenheid, afwachtendheid, soberheid en plichtsgevoel - in voor individualiteit en vrijheid. En die nieuwe waarden gaven de babyboomers door aan hun kroost.

11 Voor een ruime minderheid van deze kinderen pakt het zo slecht nog niet uit, die gerichtheid op het individu, het materialisme en de vrijheid die ze krijgen van opvoeders en leraren. De onderzoekers onderscheiden een groep (42 procent) van ondernemende, onafhankelijke, ambitieuze, vaak hoger opgeleide jongeren. Deze multitaskende, netwerkende jongeren, kunnen zich prima redden in een samenleving die 24 uur per dag voortraast, waar de kansen voor het grijpen liggen en waar nauwelijks ankers bestaan.

Een groep jongeren is ondernemend en ambitieus en redt het wel zonder structuur.

12 Maar op een ander, minder bevoorrecht deel van de jongeren heeft de heerschappij van het individu en de toegenomen vrijheid wel degelijk een verontrustend effect. Deze zogenaamde buitenstaanders (van 41 procent) zijn minder zelfredzaam, hebben moeite met de complexiteit van de samenleving en roepen in een woestijn van vrijblijvendheid om richting. Niet verwonderlijk doen zich bij deze groep de meeste met jongeren geassocieerde problemen voor: schooluitval, schulden, drugsgebruik, obesitas, noem maar op. Het is ook vooral deze groep bij wie de onderzoekers een toename van gevoelens van boosheid, verveling en irritatie waarnemen.

13 Spangenberg: 'Ik werd echt verrast door de grote groep jongeren die behoefte heeft aan richting, houvast en iemand die de leiding neemt. En dat terwijl hun ouders graag jong willen zijn. Het signaal dat deze ouders afgeven, is dat jong zijn het leukste en beste is wat er is. Kinderen vragen zich vervolgens af waarom ze volwassen moeten worden als volwassenen het zelf niet eens willen.' Die behoefte aan richting loopt in lijn met een ander opvallend resultaat uit het onderzoek: steeds meer jongeren lijken de grenzeloosheid van hun bestaan af te wijzen. Zo wordt 'hiërarchie in de samenleving' nu door 40 procent van de jongeren gewaardeerd. Een meerderheid is het niet, maar het standpunt is wel in opkomst. Dat lijkt erop te wijzen dat de jeugd conservatiever aan het worden is. Zo signaleren de onderzoekers ook een toegenomen waardering voor traditionelere rolpatronen tussen man en vrouw. Met de stelling 'ik vind het heel normaal dat mannen vrouwelijke eigenschappen laten zien' stemmen steeds minder jongeren in. Vaarwel metroman.

Een even grote groep roept in een woestijn van vrijblijvendheid om richting.

14 'Het heeft wel iets paradoxaals, die behoefte aan vrijheid én hiërarchie', zegt Lampert. 'Maar zó gek zijn die behoeften nu ook weer niet: zowel de zoektocht naar leiding als de hang naar avontuur zijn kenmerkend voor het puberbrein.' En hiërarchie en structuur ontbreken nu juist op scholen, zeggen de onderzoekers. 'Jongeren willen ergens bij horen, ze willen graag trots zijn. Maar de school wordt steeds vrijblijvender.'

15 Hoe zou dat anders kunnen? Lampert: 'De invoering van schooluniformen bijvoorbeeld kan een stap vooruit zijn. Dan ontleen je je identiteit niet aan merkkleding, maar ben je wat je presteert. We zien dat jongeren die een bijbaantje hebben bij Albert Heijn of McDonald's, en daar een uniform moeten dragen, de hun opgelegde normen erg waarderen. Daar maken ze ook pas kennis met waarden als punctualiteit en teamspirit. Dat is toch een aanfluiting voor onze samenleving?' Vrijblijvendheid op scholen heeft dan ook zijn langste tijd gehad, voorspellen de auteurs. Spangenberg: 'Let maar op, over een paar jaar experimenteren de eerste scholen met schooluniformen.'

Bron: Reinier Kist, *nrc.next*, 1 december 2009

1. **Wat is het belangrijkste doel van de auteur van deze tekst?**

- A De auteur geeft informatie over een onderzoek en interpretaties van de onderzoekers
- B De auteur geeft informatie over een onderzoek en zijn mening daarover.
- C De auteur geeft informatie over onderzoeksresultaten om een boek onder de aandacht brengen.

2. **Met welke alinea begint de bespreking van de onderzoeksresultaten?**

- A alinea 2
- B alinea 3
- C alinea 4

3. Alinea 1 beschrijft wat er met de jeugd aan de hand is.

Wat is de functie van alinea 1?

- A een probleemstelling
- B een concreet voorbeeld
- C een samenvatting

4. Alinea 4 maakt melding van één van de resultaten van het onderzoek: jongeren voelen zich steeds minder betrokken bij het milieu. In de alinea worden enkele cijfers als onderbouwing gepresenteerd.

Lees de volgende vier beweringen.

- 1 26 procent van alle 15- tot 23-jarigen probeert milieubewust te leven. Dat zijn er meer dan tien jaar geleden.
- 2 26 procent van alle 15- tot 23-jarigen probeert milieubewust te leven. Dat zijn er minder dan tien jaar geleden.
- 3 58 procent van alle 15- tot 23-jarigen maakt zich zorgen over de schade die de aarde wordt toegebracht. Dat zijn er meer dan tien jaar geleden.
- 4 58 procent van alle 15- tot 23-jarigen maakt zich zorgen over de schade die de aarde wordt toegebracht. Dat zijn er minder dan tien jaar geleden.

Welke beweringen komen overeen met de cijfers die gepresenteerd worden in alinea 4?

- A 1 en 3
- B 2 en 3
- C 2 en 4

5. Lees nogmaals de alinea's 5, 6 en 7.

Wat is de functie van de alinea's 6 en 7?

- A Ze bevatten conclusies bij alinea 5.
- B Ze bevatten oorzaken van alinea 5.
- C Ze bevatten uitwerkingen bij alinea 5.

6. Lees nogmaals alinea 15.

Wat is de functie van alinea 15?

Alinea 15 bevat

- A** een conclusie van de onderzoeksresultaten.
- B** een samenvatting van de onderzoeksresultaten.
- C** mogelijke consequenties van de onderzoeksresultaten.

7. In de eerste zin van alinea 8 staat 'de opmars van de zelfgenoegzaamheid' en de laatste zin van de alinea is: 'Met andere woorden: de jeugd wordt met de dag asocialer'.

Dit zijn

- A** interpretaties van de onderzoekers Lampert en Spanjerberg.
- B** meningen van de schrijver Reinier Kist.
- C** resultaten van het onderzoek.

8. Lees nogmaals alinea 10.

Welke waarde(n) geven de babyboomers volgens alinea 10 door aan hun kroost?

- A** bescheidenheid, afwachtendheid, soberheid en plichtsgevoel
- B** materialisme
- C** vrijheid en individualiteit

9. In alinea 13 staat dat de huidige jeugd afscheid neemt van de 'metroman'.

Wat bedoelt de schrijver met 'metroman'?

- A** Een man die ambitieus is.
- B** Een man die plichtsgetrouw is.
- C** Een man met vrouwelijke eigenschappen.

10. In alinea 13 zegt Spangenberg dat het erop lijkt dat de jeugd conservatiever wordt en dat er een toenomen waardering zichtbaar is voor traditionelere rolpatronen tussen man en vrouw.

Bij welke stelling horen de ze twee argumenten?

- A** Jongeren vinden dat mannen geen vrouwelijke eigenschappen moeten laten zien.
- B** Jongeren vinden structuur en regelgeving in de maatschappij belangrijk.
- C** Jongeren willen niet volwassen worden als de volwassenen zelf liever jongeren willen blijven.

11. In alinea 14 zegt Lampert dat de zoektocht naar leiding en de hang naar avontuur kenmerkend zijn voor het puberbrein.

Voor welke bewering is dit een argument?

- A** Er bestaat een zekere tegenstrijdigheid in de wensen van jongeren.
- B** Het leven op school kent te weinig grenzen en regels.
- C** Jongeren willen graag ergens bij horen dat hun een goed gevoel geeft.

12. In alinea 15 zegt Lampert:

'Dat is toch een aanfluiting voor onze samenleving?'

Dit is

A een argument.

B een feit.

C een mening.

13. **Wat is de hoofdgedachte van de tekst?**

A Steeds meer jongeren onttrekken zich aan het gezag van hun opvoeders.

B Steeds meer jongeren vinden uiterlijk, status, gemak, kicks en geld het belangrijkste in leven.

C Steeds meer jongeren wijzen de grenzeloosheid af en verlangen weer naar hiërarchie en grenzen.

Opdracht 2

Bij deze tekst horen een casus en een vraag met 5 uitspraken

Studie en stage in de Verenigde Staten: Waar moet je rekening mee houden?

Onze hbo-instelling heeft uitwisselingsprogramma's met hbo-instellingen in de Verenigde Staten. Omdat de regels voor studie en verblijf in de Verenigde Staten nogal ingewikkeld kunnen zijn, heeft ons Bureau Internationale Zaken de belangrijkste regels bij elkaar gezet in deze brochure. Zo kunnen studenten die aan de uitwisselingsprogramma's willen deelnemen, zich voorbereiden op wat zij moeten doen om de juiste documenten voor hun studieprogramma in de Verenigde Staten te verkrijgen.

Het Bureau Internationale Zaken kan altijd ondersteuning bieden wanneer je na het lezen van deze brochure nog vragen hebt.

Invoering vingerafdrukken

De Nederlandse reisdocumenten moeten op grond van de Europese regelgeving vanaf 28 juni 2009 vingerafdrukken in de chip bevatten. Vanaf deze datum zijn vingerafdrukken opgenomen in de diplomatieke paspoorten. Deze reisdocumenten worden uitgegeven door de minister van Buitenlandse Zaken en de gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba. In het reguliere paspoort en de Nederlandse identiteitskaart zijn de vingerafdrukken in de reisdocumenten opgenomen vanaf 21 september 2009.

Er worden maximaal vier vingerafdrukken afgenomen bij het aanvragen van een reisdocument. Alle vier de vingerafdrukken worden opgeslagen in de (decentrale) reisdocumentenadministratie en twee van deze vingerafdrukken komen in de chip. De Nederlandse identiteitskaart en het paspoort bevatten al sinds september 2006 een chip.

Met geldig Nederlands paspoort gewoon naar de VS

Met een geldig Nederlands paspoort kun je gewoon zonder visum naar de Verenigde Staten reizen. Dit geldt ook voor paspoorten die zijn uitgegeven voor september 2006, hoewel deze paspoorten geen chip bevatten.

Voor een korte vakantie of zakenreis naar de Verenigde Staten (tot een maximum van

90 dagen) hebben Nederlandse staatsburgers in principe geen visum nodig.

Er moet wel verplicht vooraf 'reistoestemming' (ESTA-aanvraag) worden aangevraagd om zonder visum te reizen. ESTA is het *Electronic System for Travel Authorization* (elektronisch systeem voor reistoestemming).

Het ESTA-programma is niet van toepassing als iemand een strafblad heeft of eerder de toegang tot de VS is geweigerd. Het ESTA-programma geldt ook niet als iemand te lang is gebleven bij een eerder bezoek aan de VS, of wanneer eerder een visumaanvraag voor de VS is geweigerd. De reistoestemming geldt voor een periode van twee jaar (of tot het paspoort verloopt indien dit eerder is) en is geldig voor meer bezoeken aan de VS. Er wordt aangeraden de reistoestemming ruim van tevoren aan te vragen. De aanvraag kan online worden ingediend. De vragen die worden gesteld, zijn vergelijkbaar met de vragen op het groene formulier I-94, dat nu nog moet worden ingevuld in het vliegtuig.

Visum voor zaken en toerisme en studie

Er zijn tientallen verschillende visa voor de Verenigde Staten. Deze brochure beschrijft de visa die het meest gebruikt worden voor studie en stage in de VS.

B-visa zijn voor niet-immigranten die voor zakelijke of vakantie doeleinden de VS willen bezoeken, en dus ook voor bijvoorbeeld studenten en wetenschappelijk medewerkers die bronnen willen raadplegen in Amerikaanse bibliotheken. Nederlanders hebben voor een verblijf van minder dan 90 dagen geen visum nodig. Wie langer wil blijven, kan een B-1- of B-2-visum aanvragen bij het Amerikaanse consulaat. Werken of studeren in Amerika is tijdens verblijf op een B-1- of B2-visum niet toegestaan. In zeer incidentele gevallen kunnen bezoekers een studie volgen op een B-1-visum. Voorwaarden zijn dan wel dat het een korte cursus betreft (van minder dan 18 uur per week), dat de cursus een recreatief karakter heeft, en niet gericht is op het behalen van een erkend beroepsdiploma.

Om te studeren in de Verenigde Staten heb je een M-, een F- of een J-visum nodig. Hiervoor is een goedkeuringsdocument vereist van de universiteit of het opleidingsinstituut waar je in de Verenigde Staten wilt gaan studeren. Je kunt het beste direct contact opnemen met het betreffende opleidingsinstituut en vragen wat de procedure is voor het aannemen van buitenlandse studenten en de aanvraagprocedure van het visum.

Als je na het lezen van deze brochure nog vragen hebt, kun je terecht bij het Bureau Internationale Zaken.

Casus

Dion Bouwer wil na zijn mbo-examen naar het hbo. Hij is van plan eerst een cursus Engels van een half jaar te volgen in de Verenigde Staten. De Nederlandse hbo-instelling waar Dion gaat studeren, heeft een talentuitwisselingsprogramma met een school voor hoger onderwijs in de VS. Hij gaat een cursus volgen van 28 uur per week. Zijn vriendin Louette zal de eerste drie weken met hem meegaan, zodat ze samen de omgeving rondom het opleidingsinstituut kunnen verkennen en rustig een kamer voor Dion kunnen inrichten. Aan het einde van de studeerperiode van Dion zal Louette nogmaals komen om samen een rondreis door de Verenigde Staten te maken. De Nederlandse hbo-instelling heeft een brochure samengesteld met de algemene regels voor het paspoort en de visa die je nodig hebt voor de VS.

14. Geef bij de volgende vijf regels aan of ze wel of niet op Dion of Louette van toepassing zijn.

a. Dions paspoort is uitgegeven in januari 2007. Er staan nog geen vingerafdrukken op de chip. Dion moet nog vingerafdrukken laten afnemen en deze op de chip laten zetten.	A wel	B niet
b. Dion moet een B-1- of B-2-visum aanvragen.	A wel	B niet
c. Dion heeft een goedkeuringsdocument nodig van de school in de Verenigde Staten om een studievisum aan te vragen.	A wel	B niet
d. Louette kan haar ESTA-aanvraag online indienen.	A wel	B niet
e. Louette moet ook voor de tweede keer dat zij naar de Verenigde Staten gaat, een ESTA-aanvraag indienen.	A wel	B niet

Opdracht 3

Bij deze tekst horen 11 vragen

Buig niet voortdurend voor Big Brother

'Gebruik in de strijd tegen al te veel preventie het gezonde verstand en zet vaker een masker op, vinden Rinie van Est en Huub Dijkstra.

1 Het kraken van de ov-chipkaart, het elektronisch kinddossier, de stappentellers voor het joggen, het biopaspoort voor wielrenners en de bodyscans op Schiphol - op het eerste gezicht hebben deze zaken weinig met elkaar te maken. Toch is er een samenhang. Deze technologieën maken deel uit van een snel groeiend net om het welzijn, het doen en laten van mensen te monitoren. De laatste jaren zijn technologieën voor het meten en volgen van ons lichaam doorgedrongen tot in de haarvaten van het dagelijkse bestaan. En dat alles zonder noemenswaardige discussie. Een gemiste kans: het machtige verbond tussen medische technologie en informatietechnologie roept namelijk sluipenderwijs een 'politiek van preventie' in het leven waarin de nieuwe normen van het goede leven worden bepaald. Het is daarom de hoogste tijd de vraag te stellen hoe deze preventiepolitiek de samenleving beïnvloedt en wat zij betekent voor onze identiteit.

2 Monitoring van lichaam en gedrag gebeurt allang niet meer alleen binnen de gezondheidszorg, maar ook op straat voor onze veiligheid, in het onderwijs, op het werk, in de topsport en in de winkel. Klantenkaarten leggen op grote schaal de levenswijze van consumenten bloot. Via DNA-

tests kunnen we onze ouders en voorouders achterhalen en spoort de politie misdadigers op. Sinds kort kun je voor duizend dollar je DNA laten onderzoeken op de aanleg voor bijvoorbeeld prostaatkanker en multiple sclerose.

3 Voorspellen blijft natuurlijk moeilijk, zeker als het om de toekomst gaat. Maar dit lijkt nog maar het prille begin. Nu al vinden experimenten plaats met slimme camera's die agressief of verdacht gedrag automatisch detecteren, denkt de politiek na over de invoering van het alcoholslot (een blaasapparaat met startonderbreking voor de auto) en worden in Japan wc's verkocht die iedere ochtend de urine doormeten. Voor de medisch-technologische industrie is ambient intelligence de toekomstvisie op de zorg: de mens omringd door slimme apparatuur (in je kleding en zelfs in je lichaam) die weet waar u bent, hoe het met u gaat en zelfs ingrijpt als dat nodig is, bijvoorbeeld door een arts te waarschuwen.

4 Deze ontwikkelingen worden voortgedreven door het ideaal van preventie. Het klassieke ideaal richtte zich op het oplossen van een probleem: het weghalen van een kankergezwel, het vangen van boeven of het heropvoeden van ontspoorde kinderen. Bij het nieuwe ideaal gaat het om het voorkomen van ziekte of crimineel gedrag. Zo leidt de recente benaming van ADHD als een gedragsstoornis die vermoedelijk de kans op later crimineel gedrag sterk vergroot, rechtstreeks tot de vraag of de samenleving daar in een vroeg stadium iets aan zou moeten doen en, zo ja, op welke manier. Kiezen we bij ADHD'ers voor een pil of voor aangepast onderwijs?

5 Het preventiedenken wordt niet alleen gedreven door de zorgen, maar ook door de wensen van morgen. Onder het adagium 'voorkomen is beter dan genezen' komen nieuwe vormen van medicalisering en criminalisering op. We zien de opmars van de niet-zieke patiënt en de niet-schuldige crimineel. Vanuit het perspectief van preventie krijgt iedere vrouw mogelijk borstkanker. Het risicoprofiel bepaalt de kans daarop. En binnen het nieuwe veiligheidsregime is iedere burger bij voorbaat verdacht.

6 Deze verschuiving van reactief naar proactief handelen levert tal van persoonlijke en politieke vragen op. Willen we wel weten dat we een verhoogde kans hebben op darmkanker? Behouden we het recht en de mogelijkheid om ons te onttrekken aan nieuwe technologieën? Ben je dan bij voorbaat verdacht, asociaal en onverantwoordelijk? Hoe effectief zijn deze methodes eigenlijk? En hoe ver gaan we? Gaat het DNA van alle Nederlanders, net als in IJsland, in de databank?

7 Het geloof in preventie zorgt voor een opkomend (bio)politiek slagveld. Hoe kan de burger zich het beste wapenen voor die strijd? Een eerste

verdedigingslinie is het gebruik van gezond verstand. In de persoonlijke sfeer: een mobiele telefoon kan ook uit, medische zelftests blijven een keuze en de bonuskaart is niet verplicht. Maar dit beroep op gezond verstand geldt vooral bedrijven en overheden. Waarom een privacygevoelige ov-chipkaart invoeren als de strippenkaart prima werkt? Of zet al die beveiligingscamera's maar eens een weekje uit en kijk wat er gebeurt. Het is in dit kader al bemoedigend dat we langzaam maar zeker uit het post-9/11-dal klimmen, en er naast veiligheid weer meer aandacht komt voor privacy.

8 Een tweede verdedigingslinie heeft scherpere tanden. De klassieke afweerrechten beschermen de burger tegen een te ver oprukkende overheid. Preventietechnologie sluipt echter niet alleen als een Big Brother ons bestaan binnen, maar juist via de Many Little Sisters: subtiele poortwachters in de vorm van tolpoortjes en medische zelftests die ook door bedrijven worden aangeboden. Hier zouden we geholpen zijn met de instelling van meetvrije zones: ruimtes in de publieke sfeer en in de privésfeer die onze vrijheid waarborgen.

9 Ieder jaar barst in het zuiden van het land het carnaval los. Dit volksfestijn gaat terug op een controversiële politieke traditie: het recht dat burgers opeisen om ten overstaan van de machthebber in de publieke ruimte een masker te dragen. Het wordt tijd dat het carnaval in de informatiemaatschappij vaker plaatsvindt dan eens per jaar.

Bron: Rinie van Est en Huub Dijstelbloem, *NRC Handelsblad*, 7 mei 2008

14. Wat is het belangrijkste doel van dit artikel?

- A** de lezer te informeren over de toepassing van nieuwe technologieën
- B** de lezer te overtuigen van de negatieve gevolgen van de nieuwe technologieën
- C** de lezer te stimuleren de nieuwe technologieën kritisch te benaderen

15. Wat is de hoofdgedachte van de tekst 'Buig niet voortdurend voor Big Brother'?

- A** De nieuwe technologieën lossen geen problemen op, maar maken ze juist groter.
- B** De nieuwe technologieën mogen niet zomaar worden geaccepteerd.
- C** De preventietechnologie sluipt als een Big Brother ons dagelijks leven binnen.

16. In de tekst zijn de volgende delen te onderscheiden:

- . inleiding
- . middenstuk
- . slot

Met welke alinea begint het middenstuk?

- A** alinea 2
- B** alinea 3
- C** alinea 4

17. Lees nogmaals de alinea's 5 tot en met 8.

Het middenstuk van deze tekst kun je in twee stukken opdelen:

- . ontwikkelingen
- . mogelijke reacties

Tussen welke alinea's ligt de scheiding tussen deze twee stukken?

- A** tussen alinea 5 en 6
- B** tussen alinea 6 en 7
- C** tussen alinea 7 en 8

18. Lees nogmaals de alinea's 3 en 4.

Wat is de belangrijkste functie van alinea 4?

- A** Alinea 4 bevat een conclusie van alinea 3.
- B** Alinea 4 bevat een verklaring van alinea 3.
- C** Alinea 4 bevat een voorbeeld van alinea 3.

19. Lees nogmaals de alinea's 4 en 5.

Alinea 5 begint met de zin: 'Het preventiedenken wordt niet alleen gedreven door de zorgen, maar ook door de wensen van morgen.'

Wat staat er in deze zin?

- A** een argument
- B** een conclusie
- C** een stelling

20. Lees nogmaals alinea 6.

Wat wordt bedoeld met 'Deze verschuiving van reactief naar proactief handelen'?

- A** de overgang van genezen naar voorkomen
- B** de overgang van het vangen van boeven naar het heropvoeden van kinderen
- C** de overgang van zorgen naar wensen

21. De schrijvers geven in de alinea's 7 en 8 twee mogelijkheden om aan het gevaar van te veel preventie te ontsnappen:

- 1 gebruik van gezond verstand
- 2 instelling van meetvrije zones

Wat presenteren de schrijvers hier?

- A** argumenten
- B** feiten
- C** meningen

22. Lees nogmaals alinea 9.

Wat bedoelen de auteurs in alinea 9?

- A** Burgers hebben het recht om maskers te dragen in de openbare ruimte.
- B** Burgers moeten zich sterker verweren tegen de bedreigingen van hun privacy.
- C** In deze tijd zou het beter zijn om wat vaker carnaval te vieren.

23. Alinea 9 eindigt als volgt: 'Het wordt tijd dat het carnaval in de informatiemaatschappij vaker plaatsvindt dan eens per jaar.'

Deze zin is een

- A** argument.
- B** conclusie.
- C** mening.

24. Je moet een samenvatting van deze tekst maken.

Welke tekstdelen gebruik je daarvoor wel en welke tekstdelen gebruik je niet?

a. De laatste jaren zijn technologieën voor het meten en volgen van ons lichaam doorgedrongen tot in de haarvaten van het dagelijkse bestaan.	A	wel	B	niet
b. Klantenkaarten leggen op grote schaal de levenswijze van consumenten bloot.	A	wel	B	niet
c. Maar dit lijkt nog maar het prille begin.	A	wel	B	niet
d. Deze ontwikkelingen worden voortgedreven door het ideaal van preventie.	A	wel	B	niet
e. Vanuit het perspectief van preventie krijgt iedere vrouw mogelijk borstkanker.	A	wel	B	niet
f. Het is daarom de hoogste tijd de vraag te stellen hoe deze preventiepolitiek de samenleving beïnvloedt.	A	wel	B	niet
g. Ieder jaar barst in het zuiden van het land het carnaval los.	A	wel	B	niet

Hierna volgt de kijk- luistertekst:

De tekst bestaat uit 5 fragmenten met totaal 10 vragen.

Bron beeldmateriaal:

Vara-serie 'De Bovenkamer'.

Talkshow over onderwerpen waarvan je alles denkt te weten

Aflevering: 'Wat is crisis?'

Wat is crisis?: [fragment 1](#)

25. Welke functie heeft dit fragment?

- A aandachttrekker
- B mededeling vooraf
- C probleemstelling

27. 50002 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 2](#)

Hoe kun je dit fragment het beste karakteriseren?

- A Dit is een beschouwend fragment.
- B Dit is een informatief fragment.
- C Dit is een uiteenzettend fragment.

28. 50003 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 2](#)

Waarom betreft Rick van der Ploeg het publiek bij zijn verhaal?

- A Hij wil zijn verhaal aanschouwelijk maken.
- B Hij wil zijn verhaal geloofwaardig maken.
- C Hij wil zijn verhaal komisch maken.

29. 50005 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 3](#)

Rick van der Ploeg zegt in dit fragment: 'Stel je voor: wij zijn samen getrouwd, bij wijze van spreken.' Jan Jaap van der Wal reageert met: 'Nou ja, ik moet u zeggen: dat lijkt me een leuk idee!'

Welke manier van spreken hanteert Van der Ploeg?

- A Hij maakt een grap.
- B Hij overdrijft.
- C Hij wil Van der Wal in het nauw brengen.

30. 50006 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 3](#)

Waarom zegt Jan Jaap van der Wal: 'Dat is een andere aflevering'?

- A Hij bedoelt dat in een andere aflevering hijzelf meer aan het woord zal zijn dan Van der Ploeg.
- B Hij bedoelt dat Van der Ploegs opmerking over een ander onderwerp gaat dan hier besproken.
- C Hij zal in een andere aflevering nader uitleggen waarom hij bij Van der Ploeg niet aan zijn trekken komt.

31. 50007 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 4](#)

Rick van der Ploeg zegt dat vooral jonge mannen de crisis hebben veroorzaakt met het verzinnen van ondoorzichtige producten.

Van welke type drogrede bedient Rick van der Ploeg zich in dit fragment?

- A dooddoener
- B generalisatie
- C misbruik van autoriteit
- D persoonlijke aanval

32. 50008 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 4](#)

Rick van der Ploeg vraagt in dit fragment: 'Waarom verdient zo'n persoon meer dan een verpleegkundige?'

Rick van der Ploeg stelt hier een vraag waarop

- A Jan Jaap van der Wal het antwoord schuldig moet blijven.
- B hijzelf ook geen antwoord weet.
- C hijzelf geen antwoord verwacht.

33. 50009 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Bovenkamer: [fragment 5](#)

Rick van der Ploeg beweert dat de arme landen de grootste slachtoffers zijn van de economische crisis.

Wat maakt deze bewering betrouwbaar?

- A De bewering is betrouwbaar, omdat deze algemeen bekend en geaccepteerd is.
- B De bewering is betrouwbaar, omdat Van der Ploeg een gezaghebbend econoom is.
- C De bewering is betrouwbaar, omdat Van der Ploeg deze uitgebreid toelicht.

34. 50010 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?: [fragment 5](#)

Als je het betoog van Rick van der Ploeg over de grootste slachtoffers van de crisis beknopt zou moeten samenvatten, welke samenvatting is dan de beste?

- A Er heerst werkloosheid, want de grondstoffenprijzen zijn gekelderd en men gaat gebukt onder de gevolgen van de klimaatverandering.
- B Er heerst werkloosheid, want de pensioenen zijn minder waard geworden en men gaat gebukt onder de gevolgen van klimaatverandering.
- C Er heerst werkloosheid, want emigranten sturen geen geld meer en men gaat gebukt onder de gevolgen van de klimaatverandering.

35. 50011 Wat is crisis? (Teleac/De Bovenkamer) Keuze

Wat is crisis?

De essentie van het betoog van Rick van der Ploeg in het programma 'Wat is crisis' kan worden samengevat in enkele kernachtige uitspraken.

Wat is de essentie van het betoog van Rick van der Ploeg?

- A Economie is maar een idee. Het draait allemaal om vertrouwen. Daarom is het goed dat landen veel geld in de economie hebben gepompt. Hebzucht moeten we niet meer toestaan in de samenleving.
- B In de jaren negentig was hebzucht nummer 1. Iedereen dacht: hoe kan ik snel rijk worden? Als er meer vrouwen op de beursvloer komen, houdt dat elkaar opjagen vanzelf op.
- C Is er wel echt een crisis? Het gaat alleen maar om die enorme gulzigheid bij bankiers, die onverantwoord geïnvesteerd hebben in slechte financiële producten. Gelukkig zijn die nu verboden.

Kijk en Luistertekst 2

De tekst bestaat uit 3 fragmenten met totaal 8 vragen.

Bron beeldmateriaal:

Vara-serie 'Weet wat je koopt'.

Wetenschappelijk consumentenprogramma

Aflevering: 'Supermarketing'

36. 50026 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt: [fragment 1](#)

In dit fragment wordt het beeld achteruit gedraaid.

De regisseur doet dit

- A om aan te geven dat Elisabeth enkele boodschappen vergeten is.
- B om ondertussen aan te geven waarover het programma zal gaan.
- C om toe te lichten wat de supermarkt allemaal nog niet van de klant weet.

37. 50027 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt: [fragment 2](#)

Wat bedoelt John Poppelaars met 'een goudmijn'?

- A de miljarden artikelen in de supermarkt
- B de veelheid aan voorkeuren van klantengroepen
- C de verzameling gegevens van verkochte producten

38. 50028 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt: [fragment 2](#)

In het fragment zie je getallen boven de verschillende doelgroepen.

Wat geven die getallen weer?

- A de aankoopgewoontes, die voorkomen binnen de verschillende doelgroepen
- B de combinaties van aankopen door leden uit de verschillende doelgroepen
- C de omzetcijfers van productcombinaties binnen de drie doelgroepen

39. 50029 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt: [fragment 2](#)

Supermarkten schakelen wiskundigen in om koopgedrag van klanten te onderzoeken.

Wat zijn hun werkzaamheden?

- A Ze maken klantengroepen aan de hand van leeftijd en geslacht.
- B Ze proberen klanten te beïnvloeden met adviezen voor aankoopcombinaties.
- C Ze proberen relaties te voorspellen tussen aankopen van klanten.

40. 50030 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt: [fragment 3](#)

Hoe wil de supermarkt in de toekomst zijn klanten selecteren?

- A door de koopjesjagers mooie aanbiedingen te doen
- B door in de verschillende winkeltypes flexibele prijzen te hanteren
- C door voor iedere klant een andere prijs te gaan berekenen

41. 50031 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt: [fragment 3](#)

Elisabeth vertelt dat Reaal niets met de klantgegevens zal doen.

Hoe betrouwbaar is deze uitspraak?

- A Onbetrouwbaar. De supermarkt zal immers steeds meer inspelen op het koopgedrag van de klant.
- B Weinig betrouwbaar. Elisabeth vindt zelf ook dat ze te veel privégegevens moet afstaan.
- C Zeer betrouwbaar. De supermarkt zegt nu toch ook dat er niets met de klantgegevens gebeurt.

42. 50032 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt

Wat is het doel van het programma 'Weet wat je koopt'?

De kijker te

- A informeren over het gebruik van de mobiele inkoopassistent.
- B instrueren over het gebruik van de mobiele inkoopassistent.
- C waarschuwen voor het gebruik van de mobiele inkoopassistent.

43. 50033 Weet wat je koopt

Weet wat je koopt

Welk zin vat het programma 'Weet wat je koopt' het beste samen?

- A Er worden nieuwe manieren getest om het koopgedrag van klanten in de supermarkt te beïnvloeden.
- B Er worden onderzoeken gedaan naar de hoogte van de individuele bestedingen van supermarktklanten.
- C Er worden onderzoeken gedaan naar wijze waarop de mobiele inkoopassistent bezuinigen in de supermarktbranche kan stimuleren.

Hierna volgt de kijk-luistertekst 3:

De tekst bestaat uit 4 fragmenten met totaal 7 vragen.

Bekijk **eerst** het [introdunctiefragment](#).

Bron beeldmateriaal:

Teleac-serie: 'Volgende Keer Beter'.

Een programma over communicatie en miscommunicatie tussen artsen en patiënten

Aflevering: 'Internet en E-Health'

44. 50051 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 1](#)

Gynaecoloog Hans van der Slikke doet de volgende uitspraken over het nut van internet voor patiënten:

- I Het is prima dat patiënten zich goed voorbereiden op een medisch consult.
- II Goed voorbereide patiënten komen in een consult sneller tot de kern van hun klacht.

Wat geldt voor deze uitspraken?

- A I is een argument. II is een standpunt.
- B I is een standpunt. II is een argument.
- C I en II zijn beide argumenten.
- D I en II zijn beide standpunten.

45. 50052 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 1](#)

Wat bedoelt Hans van der Slikke met zijn opmerking over het blad Privé?

- A Dat er altijd sprake is geweest van kwaliteitsverschil in medische informatie.
- B Dat er verschil is tussen medische informatie uit Privé en informatie van internet.
- C Dat het blad Privé niet geschikt is voor medisch nieuws.

46. 50053 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 2](#)

Lisette van Gemert zegt in dit fragment dat er meer rendement te behalen valt voor huisarts en patiënt als een consult beter wordt georganiseerd.

Deze uitspraak is een

- A conclusie.
- B samenvatting.
- C standpunt.

47. 50054 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 2](#)

Lisette van Gemert zegt dat ze de communicatie via een website veilig vindt.

Is Lisette van Gemert overtuigd van die veiligheid?

- A Ja, maar ze stelt wel voorwaarden aan de programma's.
- B Ja, ze weet zeker dat de informatie via internet veilig is.
- C Nee, ze vindt dat zoekprogramma's afgeschermd moeten worden.

48. 50055 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 3](#)

Wat is het voordeel van e-Health voor verzekeraars?

- A Ze krijgen tevreden klanten en dat trekt andere klanten.
- B Ze kunnen de behandelingen gemakkelijker vergoeden.
- C Ze kunnen zelf vernieuwingen op de markt brengen.

49. 50056 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 3](#)

Lisette van Gemert zegt in dit fragment: 'Zo krijg je de marktwerking die wij hier ook nastreven.'

Wat bedoelt zij met de marktwerking?

- A De patiënten kunnen via internet een passende behandelmethodede zoeken.
- B Verzekeraars brengen zelf toepassingen voor e-Health op de markt.
- C Verzekeraars onderscheiden zich door de manier waarop patiënten geholpen worden.

50. 50057 Internet en e-Health (Teleac) Keuze

E-Health: [fragment 4](#)

De presentatrice onderbreekt Hans van der Slikke in dit fragment. Ze geeft een samenvatting van wat hij gezegd heeft.

Hoe doet ze dat?

- A Ze geeft haar eigen mening weer.
- B Ze geeft zijn bedoeling weer.
- C Ze herhaalt wat hij gezegd heeft.

Dit is het einde van het examen.

Kijk voordat je het examen inlevert of je alle vragen beantwoord hebt.

Een niet beantwoorde vraag heeft in de taakbalk een donkere kleur.

Elke niet beantwoorde vraag wordt fout gerekend.

.

Denk wel aan de examenduur. Die is maximaal 120 minuten.

Lever nu het examen in.